

Nr 161.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
anslag till resekostnader för medellösa arbetssökande;
given Stockholms slott den 20 april 1915.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att det på extra stat för år 1915 anvisade förslagsanslag av högst 10,000 kronor att ställas till förfogande av Sveriges offentliga arbetsförmedling till täckande av viss del av de utgifter, arbetsförmedlingen nödgas vidkännas för förskottering av resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats plats å annan ort, må i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunder under år 1916 utgå såsom bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort, än där de vistas.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 april 1915.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Under punkt 52 i statsverkspropositionen den 14 januari 1915 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att i avbidan på avlåtande av proposition angående underlättande av medellösa arbetssökandes resor för tillträddande av plats, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats å annan ort, för ändamålet beräkna ett förslagsanslag på extra stat för år 1916 av 10,000 kronor.

Vid nämnda ärendes behandling erinrade jag, att riksdagen för vartdera av åren 1913, 1914 och 1915 på förslag av Kungl. Maj:t å extra stat anvisat ett förslagsanslag av högst 10,000 kronor att ställas till förfogande av Sveriges offentliga arbetsförmedling till täckande av viss del av de utgifter, arbetsförmedlingen nödgas vidkännas för förskottering av resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats plats å annan ort.

Till följd därav att understöd från ifrågavarande anslag endast lämnas till täckande av hälften utav den förlust, som anstalt åsamkats vid förskottering av arbetssökandes resekostnader, hava anstalterna hittills endast i ringa omfattning beviljat förskott. Härtill torde hava bidragit de jämväl i övrigt tämligen stränga villkor, som av försiktighetsskäl stadgats för understödets åtnjutande. Då detta system sålunda visat sig föga effektivt och i varje fall icke kunde anses motsvara det under föreliggande förhållanden stegrade behovet av bistånd i förevarande avseende från statens sida, har 1914 års senare riksdag på Kungl. Maj:ts framställning på extra stat för år 1915 anvisat ett förslagsanslag av 20,000 kronor att i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 17 september 1914 angivna grunder utgå som bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort. Denna anordning avser tiden den 1 oktober 1914—den 31 maj 1915, under vilken tid statsbidrag från förstnämnda anslag å 10,000 kronor icke utgår. Närmare föreskrifter angående användningen av anslaget å 20,000 kronor hava meddelats genom kungörelse den 28 september 1914 (sv. förf.-saml. nr 238). Enligt denna kungörelse må offentlig arbetsförmedlingsanstalt, som helt eller delvis förskotterat eller bekostat medellös arbetssökandes resa å järnväg för tillträdande av honom genom anstalten å annan ort anvisad anställning, åtnjuta bidrag av statsmedel till täckande av hälften av berörda resekostnad under förutsättning, att vid resans anträdande överenskommelse om anställningen var träffad eller med skäl kunde förväntas komma till stånd, att kontanta medel icke för ändamålet utbetalats till den arbetssökande, utan järnvägsbiljett (3:dje klassen) för resan tillhandahållits honom genom anstaltens försorg, samt att priset för biljetten icke understigit en krona eller överstigit femton kronor. Arbetsförmedlingsanstalt, som önskar komma i åtnjutande av statsbidrag, har att efter utgången av varje kvartal, varunder kostnader i berörda hänseende utgått, till socialstyrelsen ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökan om bidrags utbekommande.

I skrivelse den 1 oktober 1914, vari socialstyrelsen gjorde framställning om beredande av erforderliga anslag för år 1916, anförde styrelsen, att, då sålunda under den närmaste framtiden erfarenhet syntes komma att vinnas beträffande ett annat system för underlättande av medellösa arbetssökandes resor än det förut tillämpade, styrelsen ansett önskvärt att icke redan då behöva avgiva definitivt förslag i ämnet utan att först i början av år 1915 till Kungl. Maj:t inkomma med slutlig framställning härom.

I skrivelse den 12 april 1915 har socialstyrelsen inkommit med dylik framställning samt därvid anfört huvudsakligen följande:

»För att närmare kunna konstatera, i vilken utsträckning arbetsförmedlingsanstalterna utlämnat resebidrag till medellösa arbetssökande enligt det senast fastställda systemet, har styrelsen från anstalterna infordrat vissa uppgifter härom. Av dessa framgår, att under halvåret 1 oktober 1914—31 mars 1915 av samtliga 33 arbetsförmedlingsanstalter 19 utlämnat dylika bidrag i inalles något över 200 fall samt att ersättning härför av statsmedel redan sökts eller kommer att sökas med cirka 350 kronor.

Nämnda siffror giva otvivelaktigt vid handen, att icke heller det nya systemet fått någon större tillämpning och att detsamma under den nu förflutna tiden icke tillnärmelsevis kommit till användning i den omfattning, man haft anledning antaga. Orsakerna till att så icke blivit fallet äro säkerligen flera, och anser sig styrelsen här böra beröra de viktigaste. Till en början vill styrelsen framhålla, att det givetvis mött svårigheter för respektive anstalter att så omedelbart, som här varit påkallat, få erforderliga medel anvisade för ändamålet. I detta hänseende må särskilt anmärkas, att vid ovannämnda kungörelses utfärdande den 28 september 1914 anstalternas budgeter för år 1914 redan voro prövade och fastställda av vederbörande myndigheter. För länsanstalternas vidkommande hade landstingen vid nämnda tidpunkt behandlat deras anslagskrav jämväl för år 1915. Beträffande sistnämnda anstalter hava visserligen i en del fall medel varit att påräkna från vederbörande kommuner, men då dessas ekonomiska möjligheter under den nuvarande kristiden blivit tagna hårt i anspråk även för andra ändamål, synes det vara anledning antaga, att anstalterna i allmänhet haft ganska begränsade medelstillgångar för lämnande av resebidrag till arbetssökande.

Vidare må framhållas, att den rikliga tillgången på arbetskraft i allmänhet onödiggjort förflyttning av sådan från annan ort och att en allmän strävan gjort sig gällande att i första hand förmedla arbete åt de arbetslösa inom den egna kommunen.

Om ock, såsom ovan omförmäls, den senast av statsmakterna beslutade anordningen för underlättande av medellösa arbetssökandes resor ännu icke medfört några mera avsevärda praktiska följder, synes man dock av nyss angivna skäl icke därav kunna draga några allmängiltiga slutsatser angående systemets ändamålsenlighet. För att emellertid en mera tillförlitlig erfarenhet må kunna vinnas härutinnan, synes det styrelsen lämpligt och önskligt, att ifrågavarande system fortfarande får tillämpas en tid framåt.

Men även ur andra synpunkter synas skäl tala för, att detsamma icke bör upphöra vid den nu fastställda tidpunkten härför eller med utgången av nästinstundande maj månad. Såsom av statsrådsprotokollet över civilärenden den 17 september 1914 framgår i fråga om det förhandenvarande spörsmålet, är det nu rådande systemet avsett att vara en provisorisk åtgärd för underlättande av de arbetssökandes resor under fortvaron av de dåvarande extraordinära förhållandena å arbetsmarknaden, till dess denna återvunnit sitt normala läge.

Att bestämt beräkna tidpunkten härför lät sig givetvis då ej göra. Det ansågs emellertid, att huru än krisen utvecklade sig, komme mera normala förhållanden näppeligen att inträda förrän tidigast under nästinstundande sommar. Under denna förutsättning syntes statens ifrågavarande bidragsskyldighet med

avseende å de medellösa arbetssökandes resor icke böra upphöra förrän med utgången av nyssnämnda månad.

Någon ändring i situationen har ännu icke inträtt, och endast såtillvida finnas för närvarande större möjligheter att bedöma den pågående krisens verkningar på arbetsmarknaden, att man numera med säkerhet kan förutsäga, att desamma komma att sträcka sig avsevärt längre fram i tiden än vad som beräknats vid den angivna tidpunktens fastställande. Vid sådant förhållande synes det vara bäst i överensstämmelse med statsmakternas tidigare beslut i ämnet att åt den nuvarande provisoriska anordningen gives en förlängd varaktighet.

Då av vissa tecken att döma det ingalunda kan anses uteslutet, att det pågående kriget bliver synnerligen långvarigt och man tillika kan förutsätta, att en avsevärd förflyttning av arbetskraft bliver av behovet påkallad även en tid efter dess upphörande, innan ännu tillgången och efterfrågan å arbetskraft hunnit utjämna sig, synes det styrelsen angeläget, att det nya systemets tillämpningstid icke tillmätas alltför knappt. Styrelsen anser sig därför böra föreslå, att desamma får fortvara såväl under återstoden av innevarande år som under nästkommande år. För möjliggörande härav äro för det innevarande året några ytterligare medel utöver de 20,000 kronor, vilka redan för ifrågavarande ändamål beviljats, säkerligen icke erforderliga.

Vad kostnaderna för systemets tillämpande under år 1916 beträffar, så finnas givetvis inga bestämda hållpunkter för beräkning av dessa. Komma emellertid anstaltens egna åtgöranden för genomförande av detsamma att även i fortsättningen präglas av en viss försiktighet, torde, därest inga oförutsedda faktorer tillstöta, det i årets statsverksproposition beräknade belopet, 10,000 kronor, för underlättande av medellösa arbetssökandes resor vara tillräckligt.

Vinner detta styrelsens förslag Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, komma de medel, vilka enligt vad ovan anförts av riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning för innevarande år ställts till förfogande av Sveriges offentliga arbetsförmedling till täckande av viss del av de utgifter, arbetsförmedlingen nödgas vidkännas för förskottering av resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats plats å annan ort, icke till användning och ej heller behöver något anslag för detta ändamål uppföras i 1916 års riksstat.»

Med återopande av vad sålunda anförts har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att *dels* medgiva, att det på extra stat för år 1915 beviljade förslagsanslag av 20,000 kronor till bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats plats å annan ort, må för angivna ändamål få användas även för tiden den 1 juni—den 31 december 1915; *dels ock* på extra stat för år 1916 bevilja ett förslagsanslag av 10,000 kronor att i huvudsaklig överensstämmelse med de av 1914 års senare riksdag godkända grunder utgå såsom bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats plats å annan ort.

Såsom ovan redan framhållits, har förenämnda anslag å 20,000 kronor till täckande av viss del av resekostnader för medellösa arbets-

Departements-
chefen.

sökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort än där de vistas, tillkommit huvudsakligen på den grund, att det förut tillämpade förskottssystemet, enligt vilket statsbidrag lämnades till täckande av viss del av sådana anstalters förluster å förskottering av dylika kostnader, särskilt under nu rådande förhållanden befunnits sakna tillräcklig effektivitet. Emellertid giva de av socialstyrelsen meddelade upplysningarna vid handen, att även det nya anslaget i påfallande ringa omfattning tagits i anspråk. Såsom förklaringsgrund härtill anger socialstyrelsen, att de särskilda arbetsförmedlingsanstalternas utgiftsstater vid det nya systemets trädande i kraft redan voro fastställda för år 1914 och, beträffande länsanstalterna, även för år 1915. Arbetsförmedlingsanstalterna torde därför icke haft medel tillgängliga att i mera nämnvärd omfattning förskottera sådana resekostnader enligt kungörelsen den 28 september 1914. Såsom en ytterligare anledning till det ringa anlitaudet av anslaget har socialstyrelsen framhållit, att anstalternas verksamhet i första hand gått ut på att förmedla arbete åt de arbetslösa inom den egna kommunen, vilket ofta nog desto lättare kunnat ske, som till följd av rådande arbetslöshet tillgång på arbetskraft i allmänhet förefunnits på platsen. I likhet med socialstyrelsen anser jag, att den hittills förflutna tiden, varunder nämnda kungörelse varit i gällande kraft, är för kort, för att man skall kunna bilda sig ett bestämt omdöme om effektiviteten av de nu gällande bestämmelserna. Det synes mig därför lämpligt, att dessa bestämmelser, som föranletts av rådande krisförhållanden och endast avse en provisorisk anordning, bibehållas i gällande kraft ännu en tid framåt. De extra ordinära förhållanden, som påkallade desamma, råda nämligen ännu i oförminskad grad, och med all sannolikhet torde kunna antagas, att de skola göra sig gällande även under år 1916. Jag biträder därför socialstyrelsens förslag, att ifrågakvarande nu tillämpade provisoriska system må fortfarande tillämpas under återstoden av innevarande år ävensom under år 1916. Då, om denna mening vinner bifall, det tidigare följda förskottssystemet sålunda icke skulle äga tillämpning under berörda tid, skulle följaktligen ovan omförmälda, för år 1915 beviljade anslag å 10,000 kronor för täckande av förluster å förskotteringar av resekostnader icke alls komma att tagas i anspråk, och ej heller skulle något sådant anslag erfordras för år 1916.

Vad beträffar användningen under tiden den 1 juni—den 31 december 1915 av det för samma år beviljade anslaget å 20,000 kronor till bidrag till arbetssökandes resekostnader enligt det provisoriska systemet, torde det tillkomma Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser därom, vadan denna fråga icke torde behöva underställas riksdagens prövning.

Vidkommande beloppet av det motsvarande anslag, som i enlighet med vad ovan anförts torde vara erforderligt för år 1916, synes det, såsom socialstyrelsen föreslagit, lämpligen kunna beräknas till 10,000 kronor. Vid detta förhållande och då det ovan omförmälda, för år 1915 anvisade anslaget å 10,000 kronor, enligt vad nyss nämnts, icke till någon del torde komma att tagas i anspråk, synes en framställning till riksdagen allenast böra avse inhämtande av dess medgivande att använda sistnämnda anslag under år 1916 i enlighet med de nu angivna, för anlåtande av förberörda anslag å 20,000 kronor fastställda grunder.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det på extra stat för år 1915 anvisade förlagsanslag av högst 10,000 kronor att ställas till förfogande av Sveriges offentliga arbetsförmedling till täckande av viss del av de utgifter, arbetsförmedlingen nödgas vidkännas för förskottering av resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats plats å annan ort, må i huvudsaklig överensstämmelse med här ovan angivna grunder under år 1916 utgå såsom bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort, än där de vistas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.
